

סוד הסם הנעלם: למרות ריבוי קורבנות סם האונס, איש עוד לא הועמד לדין בישראל

בבוקר שאחרי הנאנסות לא זוכרות כלום, בבדיקות אין ממצאים ולמטרה יש יותר חורים מסיפור, אך פיתוח חדש עשוי להביא לתפיסת העבריינים

יניב קובוביץ | 04.06.2014 | 08:23

"אני רוצה להתלונן על בחור שהכרתי דרך האינטרנט, איני יודעת היכן גר על אף שהייתי בדירתו", אמרה לפני כמה ימים ד' לחוקרים בתחנת משטרה בתל אביב. "יצאתי איתו לשני ברים בתל אביב", סיפרה, "שתיתי שלוש כוסות יין וברר האחרון הוא אמר לי שהוא ישים לי משהו במשקה בצחוק. לאחר מכן הלכנו אליו לדירה. הוא רצה לקיים אתי יחסי מין אך לא רציתי, הייתי מעורפלת". בשלב הזה איבדה את הזיכרון. התמונה הבאה שלה היא כמה שעות אחר כך: "הבחנתי כי אני נמצאת בדירתו ללא חולצה וחזייה והיד שלי על איבר מינו, איני יודעת איך הגעתי למצב הזה. אמרתי לו למה לא שכרת זונה! הוא נתן לי סטירה כי העלבתי אותו ואז הוא ביקש ממני לעזוב וזרק עלי..."

סוגים של "סם אונס"

GBL

מטרה: בשימוש בתעשיית הפלסטיק
השפעה: כ-4 שעות, מביא לערפול חושים
ניתן לאתר אותו בשתן
עד 12 שעות מהשימוש
נמכר בחופשיות ברשת,
בנוף האדם משפיע כסם הרגעה

GHB

מטרה: הרגעה ועידוד שינה
השפעה: 3-4 שעות של טשטוש והגברת היצר המיני
ניתן לאתר בשתן
עד 12 שעות מהשימוש
בעבר נמכר כתוסף מזון
להגדלת מסת שריר

קטמין

מטרה: הרדמת בעלי חיים
השפעה: גורם לעיוות בתפיסה, בעיות זיכרון ובעיות קוגניטיביות
ניתן לאתר בדם
עד 12 שעות מזמן השימוש
משמש כסם מסיבות בשילוב
סמים אחרים

רוהיפנול

מטרה: טשטוש לפני ניתוחים וטיפול בנדודי שינה
השפעה: גוברת בשימוש עם סמים אחרים או אלכוהול
ניתן לאתר אותו בדם
עד 72 שעות מרגע השימוש
החומר הופך לכחול
במגע עם נוזלים

צילומים: פטיכונאוט, לה קארה סלמה

אני רוצה להתלונן על בחור שהכרתי דרך האינטרנט, איני יודעת היכן הוא גר על אף שהייתי בדירתו", אמרה לפני כמה ימים ד' לחוקרים בתחנת משטרה בתל אביב. "יצאתי אתו לשני ברים בתל אביב", סיפרה, "שתיתי שלוש כוסות יין ובבר האחרון הוא אמר לי שהוא ישים לי משהו במשקה בצחוק. לאחר מכן הלכנו אליו לדירה. הוא רצה לקיים אתי יחסי מין אך לא רציתי, הייתי מעורפלת".

בשלב הזה איבדה את הזיכרון. התמונה הבאה שלה היא כמה שעות אחר כך: "הבחנתי כי אני נמצאת בדירתו, ללא חולצה וחזייה והיד שלי על איבר מינו, איני יודעת איך הגעתי למצב הזה. אמרתי לו 'למה לא שכרת זונה'. הוא נתן לי סטירה כי העלבתי אותו ואז הוא ביקש ממני לעזוב וזרק עלי את הבגדים שלי".

המקרה של ד' הוא רק אחד משורת תלונות דומות המתקבלות מדי סוף שבוע בתחנות המשטרה בערים הגדולות בארץ, ובמיוחד בתל אביב. עיקרן "נאשם" אחד שאין לאתרו - סם אונס. גם אם יותר מחומר אחד קיבל את הכינוי הזה, והוא אינו חדש בעולם ולא כל שכן בישראל, עד ל-2005 ההתייחסות לשימוש בו בישראל הייתה כמו אל אגדה אורבנית.

באותה השנה התלוננה אשה כי באה לאירוע משפחתי באולם אירועים בחולון והתעוררה כעבור זמן מה בתא השירותים, כשהיא שוכבת על הרצפה ותחתוניה לצדה. כיצד הגיעה למצב זה? על כך לא ידעה לענות, היא לא זכרה. "נאנסת?", שאל אותה חוקר במשטרת תל אביב. "נראה לי שכן", השיבה. "איך הגעתי לשירותים? למה שאני אוריד תחתונים ואשליך אותם על הרצפה? אין לי מושג איך קרה לי מה שקרה". עד היום לא פוענח מקרה זה ואיש לא הואשם בגינו באונס. אך בינתיים הוכר קיומם של סמי האונס - בעיקר GBL ו-GHB, אך גם רוהיפנול וקטמין.

חומרים אלה, המשמשים בין היתר לניקוי חלקי מחשב, החלו את דרכם כתוספי מזון לפיתוח שרירים ונמכרו בחנויות טבע בארצות הברית. הם מצאו את דרכם למועדונים בערים גדולות בעולם, בעיקר אלה המזוהים עם הומואים, לא מעט בזכות השפעותיהם - הגברת היצר המיני ורפיון שרירים. אך החומרים האלה גורמים גם לירידה ביכולת ההתנגדות של הקורבן לתקיפה מינית, לערפול הכרה וישנוניות, ולחוסר אפשרות לזכור פרטים.

לא חלף זמן רב עד ששימוש בסם לא היה עוד עניין של נטייה מינית אלא של נטייה פלילית - אונס נשים על ידי גברים. חומרי הסם מתנקים מהר מאוד מגוף האדם - עד 12 שעות אחרי השימוש - וניתנים לרכישה לכל דורש באינטרנט, והדבר קוסם לתוקפים ומקשה מאוד על המשטרה להביא אשמים לדין. עד היום טרם הוגש בישראל כתב אישום נגד אדם באשמת שימוש בחומרים אלה. יתר על כן, מאז הקמת המרכז לטיפול בנפגעי תקיפה מינית בבית חולים וולפסון, הידוע כ"חדר 4", לא נמצאו ראיה או שריד לשימוש בסם אונס באף בדיקת רעלים. מ-255 הנשים שפנו בשנה האחרונה לחדר 4, ב-13% מהעדויות נמצאה התאמה למאפייני תקיפה בסם אונס, אך באף אחת מהן לא נמצא זכר לסם. ללא ראיות ועדויות תומכות, המשטרה נאלצת לשחרר כל אדם הנחשד בביצוע המעשה.

"בעבר חשבתי שזו אגדה אורבנית, כי הרבה נשים הגיעו עם סיפור דומה אחרי שתיית אלכוהול ולא מצאנו שום דגימה של הסם", מספרת ד"ר ג'וליה ברדה, רופאת נשים ומנהלת המרכז לתקיפה מינית בוולפסון (חדר 4). "אחרי שנים שאני שומעת את הסיפורים אני יכולה לדעת בדיוק באילו מקרים היה שימוש בסם אונס. אנחנו מקבלים בנות שמספרות על סימנים דומים של איבוד זיכרון טוטלי ואיבוד שליטה מוחלט על הגוף".

הסם מתחיל לפעול 20 דקות בלבד לאחר כניסתו לגוף ופועל כארבע שעות. כעבור שמונה שעות הוא כבר מחוץ למחזור הדם ובתום 12 שעות גם לא יהיו לו שרידים בשתן. מרבית הנשים מגיעות למשטרה זמן מה לאחר שלא ניתן לאתר את שרידיו. "הבנות מגיעות רק ביום למחרת, כשהן עושות אחד ועוד אחד ומבינות שנאנסו או שמישהו ניצל אותן", אומר בכיר במשטרת מחוז תל אביב. "הן קמות בדירה או במלון ולא מבינות מה הן עושות שם, הולכות הביתה ורק לאחר מכן הן באות לתת עדות, כשאין זכר לסם בדם". מאחר שאותן נשים לא יכולות להעיד על מה שעבר עליהן, ואינן זוכרות דבר, מתקשה המשטרה לבנות תיקים.

"אני לא רוצה לקרוא לזה אונס, אבל אני יודעת שקרה משהו לא בסדר", אמרה לפני כמה חודשים אשה שבאה לתחנת משטרה בתל אביב. "אף פעם לא קרה שאיבדתי ככה את הזיכרון". לדבריה, "שתיתי בסך הכל בקבוק יין בטווח של שש שעות, אז זה לא כזה הרבה. אני רוצה לבדוק אם סיממו אותי, אני רוצה להבין מה קרה. שוב אני אומרת שאני לא זוכרת כלום, אז קשה לי להגיש תלונה. אבל מצד שני אני יודעת שקרה משהו לא נורמלי... היה מין באלימות שאני לא זוכרת, אני חושבת שהיה סם".

פיתוח שנעשה באירופה נותן עתה תקווה גם בישראל. מעבדות בצרפת ובגרמניה הצליחו לזהות את החומר GHB בשיער של הקורבן חודש לאחר האירוע. משרד הבריאות, בשיתוף מעבדת הרעלים בתל השומר, החל לפעול לשיתוף פעולה עם אותן המעבדות, ונבחנת אפשרות לשלוח אליהן דגימות שיער של ישראליות. נבדקת אפשרות להקים מעבדה דומה בישראל.

נצ"מ יצחק גטניו, מאגף חקירות ומודיעין במחוז תל אביב, טוען שהרבה תלוי בפיתוח החדש של בדיקת השיער. "בדיקה כזו, אם תהיה קבילה בבית משפט, תחולל שינוי דרמטי. הבדיקה נעשית רק לאחר חודש ימים, טווח זמן טוב לעשות את הבדיקות ולנהל חקירה מעמיקה, גם אם המתלוננת אינה זוכרת מה קרה בדיוק". בימים אלו הוקמה ועדה, בראשות ראש מעבדת הרעלים בתל השומר, כדי ללמוד את הבדיקה החדשה. הכוונה היא לשקול אפשרות לעבוד עם המעבדות. אם התוצאות יהיו טובות לגיבוש ראיות, המשטרה ומשרד הבריאות ישתמשו בשירותי המעבדות בחו"ל. רק מאוחר יותר תיבחן אפשרות לעשות את הבדיקה במעבדות בישראל.

אבל בינתיים נאלצת המשטרה להתמודד עם מצב שאין מעבדת שיער זמינה. מה שיש הם חשודים שלא מתקשים לתת הסברים כשהם מגיעים לתחנה. "נכנסנו אלי הביתה, כל הדרך מהבר ועד לחדר שלי היא נגעה בי", סיפר חשוד בשימוש בסם אונס, "אני פחות רציתי". לדבריו, "בין השיחים ליד

הבית היא עשתה לי מין אורלי, פחדתי שמישהו מהבניין יירד ויראו אותנו. ביקשתי להיכנס לחדר, הלכנו בשקט כדי לא להעיר את החבר שישן בחדר סמוך, קיימנו יחסי מין פעם אחת, הכל היה רגוע".

חשוד אחד פסק בהחלטיות: "לא, לא נתתי לה שתייה. בעל המקום נתן לי שתייה. במועדון הראשון בעל המקום הזמין אותנו וגם במועדון השני היא נתנה לי משקה, אבל אני אף פעם לא נתתי לה. הכל היה מאוד טבעי, היא כל הזמן נגעה בי". בשלב זה שאל אותו החוקר כיצד הוא "זוכר באופן מאוד מפורט מה היה באותו לילה. יש סיבה שהיא לא תזכור מה היה אז?". לחשוד הייתה תשובה מהירה. "אולי בגלל שהיא הייתה שיכורה?", תהה. "מבחינתי היא ידעה להכווין אותנו בין מועדון למועדון, היא ידעה להכווין אותי לבית שלה. אני לא חושב שהיא לא תזכור את מה שהיה, כי נפגשנו מאוחר יותר באותו יום".

למרות שמו של הסם, השימוש בו נעשה לפי החשד גם לצורך עבירות שאינן כפיית מין. בשנים האחרונות התרבו התלונות על כך שברמנים מחדירים את הסם למשקאות של לקוחות כדי לטשטשם ולאפשר גניבה של כסף ורכוש. "כשבאתי לשלם הברמן אמר לי ששילמתי כבר", סיפרה בחורה שיצאה לבר בתל אביב. "אני לא יודעת מה קרה, אני לא זוכרת. מה שבטוח, הכסף שלי נעלם, נשארו לי עשרה שקלים והיה לי 700 וקצת, לא ברור לי איך ארבע בירות ושלושה צייסרים עולים כל כך הרבה". "מי הביא לך את השתייה בבר?", שאל חוקר המשטרה. "כל פעם ברמן אחר", השיבה והבהירה שלא ראתה שמישהו החדיר דבר מה למשקה שלה.

במחוז תל אביב - שבתחמומו מרבית העבירות עם חשד לשימוש בסם האונס - החליטו באחרונה להתמקד במאבק ביבואנים ובסוחרים של הסם, שבניגוד למקרים אחרים אינם ארגוני פשיעה אלא אזרחים שמייבאים את החומר באינטרנט, במחיר נמוך יחסית - 1,500 שקל לשני ליטרים. אבל גם כשמצליחה המשטרה לשים יד על אחד הסוחרים, נוטים בתי המשפט להקל בעונשם ולשלוח אותם למאסרים קצרים - עד ארבעה חודשים.

כך היה כשנעצר ב-2010 אדם בשם יניב מזרחי על יבוא ליטרים רבים של סם זה. אף כי בחיפוש בביתו נמצאו סמים מסוגים רבים ואקדח גנוב, בעסקת טיעון גזרה עליו השופטת יהודית אמסטרדם, מבית המשפט המחוזי בתל אביב, שמונה חודשי מאסר. מזרחי ערער על העונש, בית המשפט העליון דחה את הערעור ומתח ביקורת על העונש הקל.